

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 4668 від 28.01.2021
Кабінет Міністрів України

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення пенсійного законодавства»

У законопроекті пропонується для забезпечення індексації пенсії визначити для військовослужбовців, державних службовців та інших категорій пенсіонерів дату щорічного перерахунку раніше призначених пенсій з урахуванням коефіцієнта збільшення, що визначається відповідно до абзаців 2 і 3 ч. 2 ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закону) – 1 березня; пенсійне забезпечення жінок, прийнятих у добровільному порядку на військову службу на посади рядового, сержантського і старшинського складу, та членів їх сімей здійснювати на підставах, установлених цим Законом *для військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського та старшинського складу і членів їх сімей*; «слова «особа офіцерського складу, прапорщик і мічман, військовослужбовець надстрокової служби та військової служби за контрактом» замінити словами «особа з числа військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу»; включити до кола військовослужбовців, одержувачів мінімальної пенсії по інвалідності осіб з інвалідністю внаслідок війни з числа рекрутів; призначати достроково пенсії за віком відповідно до Закону за півтора роки до досягнення пенсійного віку особам, трудовий договір з якими розірвано у зв'язку із змінами в організації виробництва та за інших умов; призначати достроково пенсії матерям (батькам) дітей, хворих на тяжке, рідкісне захворювання, яким не встановлено інвалідність; зарахування у потрібному розмірі до страхового стажу для призначення пенсії депортованим особам, які знаходилися на спецпоселенні (періоду, який визначається з моменту депортації до моменту зняття режиму спецпоселень включно) та періоду роботи на спецпоселенні; застосування середньої заробітної плати (доходу), визначеної у ч. 2 ст. 40 Закону для призначення пенсії під час переведення вперше з пенсії по інвалідності на пенсію за віком, якщо особа після призначення пенсії по інвалідності продовжувала

працювати і набула не менш як 24 місяці страхового стажу після призначення пенсії (попереднього перерахунку пенсії без урахування перерахунку, передбаченого абз. 5 ч. 4 ст. 42 цього Закону) незалежно від перерв у роботі.

Проект на момент підготовки висновку включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX (п. 225, передбачена Планом назва «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення пенсійного законодавства»).

Головне управління, розглянувши законодавчу ініціативу, вважає за доцільне висловити наступні зауваження.

1. Потребують додаткового обґрунтування та редакційного уточнення пропозиції до ст. 64 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», ст. 42 та п.13 розділу XV Закону, ст. 2 Закону України «Про індексацію грошових доходів населення», які стосуються перерахунку пенсій, а також порядку здійснення їх індексації.

У ст. 64 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» цього законопроекту пропонується положення про те, що «призначені військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, пенсії підвищуються відповідно до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення»» замінити на норму «У разі, коли пенсії, призначені військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом та членам їх сімей, у попередньому календарному році не перераховувалися відповідно до частини четвертої статті 63 цього Закону, для *забезпечення їх індексації* проводиться *перерахунок* пенсій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, із застосуванням коефіцієнта збільшення, що визначається відповідно до частини другої статті 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Сума індексації враховується під час подальших перерахунків пенсії відповідно до статті 63 цього Закону». Це ж стосується і пропозиції щодо «здійснення індексації» пенсій державних службовців.

Тобто, у проекті Закону пропонується продовжити практику необґрунтованого *змішування понять індексації пенсій та перерахунку пенсій* (що виникла при внесенні змін до ст. 42 цього Закону Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10.2017 № 2148-VIII, яким було скасовано ч. 1 ст. 42 Закону, що передбачала індексацію пенсій відповідно до законодавства про індексацію грошових доходів населення).

Слід зазначити, що ці поняття мають різні змісти і механізми підвищення пенсій. Необхідно звернути увагу, що при запровадженні Закону у ч. 1 ст. 42 було передбачено здійснення *індексації* пенсії, зокрема, механізму підвищення пенсій, що дає можливість частково або повністю *відшкодовувати подорожчання* споживчих товарів і послуг. А в ч. 2 цієї ж статті передбачався інший механізм — *перерахунок* пенсій з 1 березня кожного року, пов'язаний із *збільшенням величини середньої заробітної плати* в Україні.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що порядок здійснення *індексації* пенсій і вищезазначений порядок *перерахунку* пенсій потребують перегляду і належного розмежування і чіткого визначення.

2. На наш погляд, запропоновані зміни до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон-2) щодо заміни у тексті слів «особа офіцерського складу, прапорщик і мічман, військовослужбовець надстрокової служби та військової служби за контрактом» на слова «особа з числа військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу» є не зовсім коректними та такими, що потребують узгодження із Законом України «Про військовий обов'язок та військову службу». Так, відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» військовий обов'язок включає, зокрема «...прийняття в добровільному порядку (за контрактом) та призов на військову службу», а також «проходження військової служби».

Збройні Сили України та інші військові формування комплектуються військовослужбовцями шляхом «призову громадян України на військову службу» та «прийняття громадян України на військову службу за контрактом». Отже, в залежності від порядку комплектування і проходження військової служби, військовослужбовців можна поділити на дві категорії: 1) *військовослужбовців за призовом*, які проходять: строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період; військову службу за призовом осіб офіцерського складу); 2) *військовослужбовців за контрактом* (проходять військову службу у добровільному порядку), зокрема: військову службу за контрактом осіб рядового складу; військову службу за контрактом осіб сержантського і старшинського складу; військову службу (навчання) курсантів вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки, відділення військової підготовки; військову службу за контрактом осіб офіцерського складу (ч. 3 ст. 1, ч. ч. 2, 6 ст. 2, ч. 1 ст. 4 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу»).

Закон-2 також має регулювати пенсійне забезпечення військовослужбовців з *врахуванням* порядку проходження військової служби вказаних двох категорій військовослужбовців: *за призовом і за контрактом* (для яких військова служба є основною професією).

Наразі Закон-2 регулює пенсійне забезпечення двох категорій громадян. Зокрема, *перша категорія* – це особи, які обрали військову службу (або службу в правоохоронних органах та деяких інших силових структурах України) своєю основною професійною діяльністю шляхом добровільного укладання контракту про проходження військової служби (служби в правоохоронних органах) і набули право на пенсію за вислугу років (ст. ст. 12 – 17 Закону-2). *Друга категорія* – це особи, які були *призвані* для проходження військової служби на

певний, відносно короткий проміжок часу (зокрема, військовослужбовці строкової служби), і набувають право на пенсію у разі отримання інвалідності під час проходження військової служби, а їх сім'ї – право на пенсію у разі втрати годувальника (див. ст. ст. 18 – 28, 29 – 41 Закону-2).

Проте у запропонованій проектом редакції не враховується, що крім військовослужбовців строкової служби, військову службу за призовом можуть проходити *особи офіцерського складу*, а особи *рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу* можуть проходити військову службу «за призовом під час мобілізації, на особливий період».

Оскільки вказані категорії військовослужбовців проходять військову службу відносно короткий проміжок часу (рік – півтора), то набути право на пенсію за вислугу років вони навряд чи зможуть (якщо до призову на військову службу не отримували пенсію за вислугу строків служби).

А, отже, вказівка у ст. ст. 12, 13, 15 – 17 Закону-2 (у редакції проекту), якими регулюються питання призначення пенсії за вислугу років на військовій службі, на *«осіб з числа військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу»*, вбачається некоректною і, на наш погляд, потребує уточнення.

3. Назва ст. 4 Закону-2 не узгоджується з новою редакцією її змісту. Так, у назві цієї статті йдеться про військовослужбовців *надстрокової служби*, про яких у проекті вже не згадується. Крім того, такий вид військової служби, як «надстрокова військова служба» чиним Законом України «Про військовий обов'язок та військову службу» (ч. 6 ст. 2) не передбачено.

4. Викликає зауваження нова редакція ч. 3 ст. 4 Закону-2, відповідно до якої «пенсійне забезпечення жінок, прийнятих у добровільному порядку на військову службу *на посади рядового, сержантського і старшинського складу*, та членів їх сімей здійснюється на підставах, установлених цим Законом для військовослужбовців (крім військовослужбовців строкової служби) рядового, сержантського та старшинського складу і членів їх сімей».

Насамперед, є дещо незрозумілою необхідність окремого припису щодо пенсійного забезпечення жінок. Адже жінки, які прийняті у добровільному порядку на посади військовослужбовців, набувають статусу військовослужбовця з належним цьому статусу правовим і соціальним забезпеченням, у тому числі і пенсійним.

Крім того, нагадаємо, що Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під час проходження військової служби в Збройних Силах України та інших військових формуваннях» від 06.09.2018 № 2523-VIII зрівняв права жінок та чоловіків під час проходження військової служби. Таким чином, жінки виконують військовий обов'язок на рівних засадах із чоловіками, за винятком випадків, передбачених законодавством з питань охорони материнства та дитинства, а також заборони дискримінації за ознакою статі.

Також зі змісту пропонованої норми незрозуміло: чому у ній йдеться про регулювання пенсійного забезпечення жінок, які перебувають лише на посадах

солдатського-старшинського складу, оскільки чимало жінок перебувають на посадах офіцерського складу і також мають право на пенсійне забезпечення¹.

5. Враховуючи, що реалізація положень законопроекту потребуватиме додаткових видатків за рахунок коштів Державного бюджету, до нього повинно бути надане належне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: Н. Лаврухіна, О. Петриченко

¹ За даними Головного управління персоналу Генерального штабу Збройних Сил України нині у війську 27074 жінок - військовослужбовців, з них 949 – старші офіцери. Для порівняння, торік у війську проходило службу 24897, у 2017-му – понад 23 тисячі, а у 2008 році їх було всього 1800. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2019/09/17/kilkist-zhinok-u-nashomu-viysku-za-desyat-rokiv-zbilshilas-u-15-raziv/>

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЇВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B42008E588D01
Дійсний до: 27.05.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2021/127974 від 13.04.2021

474822